Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Annaliisa Oksanen

21.9.2021

Valtioneuvoston U-kirjelmä U31/2021 komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista
Kirjoita tähän

EK kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuultavaksi.

EK:n kannalta keskeisimmät huomiot komission asetusluonnoksesta ovat seuraavat:

1. Asetusluonnoksessa esiteltyjä työkaluja kiellettyihin tukiin puuttumiseksi on pidettävä tarpeellisina. Myös Suomessa on teollisuudenaloja, jotka ovat kärsineet kolmansien maiden markkinoita vääristävistä tuista.

2. Uusi sääntelymekanismi ei kuitenkaan saisi vaikeuttaa ulkomaisia investointeja EU:n alueella. Asetusluonnoksen jatkojalostamisessa onkin tähän kiinnitettävä enemmän huomiota. EU:n tulee olla kiinnostava sijoitusten kohde myös vastaisuudessa.

3. Komission yksinomainen toimivalta on perusteltu ja kannatettava. Komissio vaatii uuden sääntelyn myötä kuitenkin uusia resursseja.

4. Yritysten hallinnollisia velvoitteita ei tulisi lisätä. Tulisi löytää malli "yhden luukun ilmoituskanavalle" transaktioissa. Tarve on myös komission help desk -tyyppiselle neuvontapalvelulle, jotta yritysten epävarmuus transaktioissa vähenisi.

5. Kynnysarvot puuttumiselle ovat asetusluonnoksessa oikean tasoisia.

6. Tukien kielteisten ja myönteisten vaikutusten punninta asetusluonnoksessa on puutteellinen. Komission tulee tarkentaa, miten se tätä arviointia tulevaisuudessa tulee tekemään.

Yleistä asetuksen tarpeellisuudesta

EU:n ulkopuolisista maista kanavoidaan EU:n alueella toimiville yrityksille valtiontukea. Näiden haitallisten tukien vaikutukset ilmenevät EU:n markkinoilla, ja ne vääristävät kilpailua EU:n sisämarkkinoilla.

Nykysääntely ei mahdollista EU:n ulkopuolelta kanavoitujen tukien seurantaa ja niihin puuttumista. Niin EU:n nykyisillä välineillä kuin monenvälisilläkään

säännöillä (mm. tuontisuojainstrumentit, WTO:n valtiontukisäännöt ja julkisten hankintojen sääntely) ei ole kyetty riittävästi puuttumaan kolmansien maiden myöntämien valtiontukien aiheuttamiin markkinavääristymiin. Kilpailu- ja valtiontukipolitiikka sääntelee tarkasti EU- jäsenmaiden yrityksille myöntämiä valtiontukia, mutta sääntely ei ulotu kolmansien maiden tukiin.

Uusilla puuttumisinstrumenteilla pystytään paremmin tilkitsemään valtiontukiin liittyviä lainsäädännöllisiä aukkoja, puuttumaan markkinavääristymiin sisämarkkinoilla sekä tasaamaan pelikenttää eurooppalaisten ja ulkomaisten yritysten välillä.

EK pitää tärkeänä, että sääntöjenvastaisista valtiontuista hyötyvät ulkomaiset yritykset eivät heikennä kilpailua sisämarkkinoilla ja että ulkomaisia valtiontukia koskeva sääntely saatetaan samalle tasolle EU-tukien kanssa.

Vaikka komission esitys on pääpiirteissään kannatettava, se jättää yksityiskohtia vielä auki ja voi johtaa monimutkaisiin tilanteisiin olemassa olevan lainsäädännön kanssa. Esimerkiksi ehdotetun uuden sääntelyn ja EU:n nykyisen yrityskeskittymien valvontajärjestelmän välistä suhdetta tulisi selventää.

Nykytilanteen vaikutuksista EU:lle ja Suomelle

Suorat ja epäsuorat valtiontuet ilmenevät sisämarkkinoilla esimerkiksi polkumyyntinä, selkeästi alihintaisina tarjouksina julkisissa hankinnoissa ja tuetun pääoman turvin tehtyinä investointeina. Heijastusvaikutuksia sisämarkkinoille syntyy myös silloin, kun kolmansissa maissa suositaan niiden omia valtionyrityksiä, mikä taas johtaa laajoihin markkinakeskittymiin. Valtiontuet ja subventoidut vientiluotot johtavat eri säännöillä toimivien eurooppalaisyritysten kilpailuaseman heikkenemiseen maailmanmarkkinoilla

Valtiontukien aiheuttamien markkinavääristymien vaikutukset koskettavat myös suomalaisyrityksiä kuten teräs- ja meriteollisuutta sekä telekommunikaatiosektoria.

Uusi sääntely ei saa muodostua protektionistiseksi välineeksi

EU:n on säilyttävä myös jatkossa houkuttelevana kohteena ulkomaisille investoinneille, jotka ovat elintärkeitä työllisyydelle, osaamiselle ja hyvinvoinnille. Tästä syystä on tärkeää, että puuttumisinstrumentit ovat oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja WTO-yhdenmukaisia.

Uusi sääntely ei saa johtaa protektionismiin.

Komission toimivalta on perusteltu

Yhtenäisen toimeenpanon takaamiseksi ja politisoitumisen välttämiseksi on hyvä, että instrumentin täytäntöönpanovastuu on jäsenmaiden sijaan komissiolla. Komission toimivaltaa puoltaa myös komission yksinomainen toimivalta ja kokemus kilpailu- ja kauppapolitiikassa.

Johdonmukaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon takaamiseksi on kuitenkin huolehdittava riittävistä taloudellisista resursseista. Käsittelyajat eivät saisi muodostua yritysten kannalta kohtuuttomiksi. Sujuva käsittelyprosessi vaatii komissiolta resurssien merkittävää lisäämistä.

Yritysten hallinnolliset velvollisuudet uuden sääntelyn myötä

Yritysten kannalta on erittäin tärkeää, että ehdotettuihin instrumentteihin sisältyvät menettelyt aiheuttavat sekä eurooppalaisille että ulkomaalaisille yrityksille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa, lisäkustannuksia ja epävarmuutta.

Esimerkiksi transaktioissa yrityksillä on jo nyt monikanavainen ilmoitusvelvollisuus, kuten kansallinen sääntely yritysostojen seurannasta sekä ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaa koskeva EU:n mekanismi (FDI). Jokaiseen näistä prosesseista sisältyy tulkinnanvaraisuuksia ja epävarmuutta yritysten kannalta.

Pyrkimys tulevaisuudessa tulisikin olla tasata ilmoituskanavien määrää ja siirtyä "yhden luukun periaatteeseen", jossa yritys voisi yhtä kanavaa hyödyntämällä täyttää omat ilmoitusvelvollisuutensa.

EK ehdottaa lisäksi, että valtioneuvoston kirjelmässä ehdotetaan komissiolle help desk-tyyppisen neuvontapalvelun perustamista keventämään yritysten hallinollista taakkaa sekä lisäämään menettelyjen ennakoitavuutta. Help desk -tyyppinen helppokäyttöinen ja nopea palvelukonsepti olisi yritysten näkökulmasta tarpeen. Sen avulla yritykset voivat ottaa yhteyttä, jos niillä on kysyttävää ulkomaisiin, vääristäviin tukiin yleisesti, ja erityisesti ilmoitusvaatimuksia koskeviin säännöksiin ja niiden tulkintoihin.

Puuttumisen kynnysarvot ovat oikeat

Puuttuminen vain selkeisiin kilpailuvääristymiin on selkeimmin osoitettavissa riittävän korkeilla kynnysarvoilla. EK pitää asetusluonnoksen ehdotettuja kynnysarvoja sopivina.

Sääntelyn positiivisten vaikutusten avaaminen puuttuu esitysluonnoksesta

Menettelyn aloittamiseksi komissio arvioi ulkomaista tukea ja punnitsee sen kielteisiä ja myönteisiä vaikutuksia asianomaisen taloudellisen toiminnan kehitykseen.

Komissiolta tulee edellyttää tarkempia tietoja siitä, miten tämä arviointi on tehtävä käytännössä, mitkä mahdolliset myönteiset vaikutukset voivat olla ja milloin tasapainottaminen on perusteltua.

Komission tulee ilmaista ennakoivasti, miten se erottelee toivotut investoinnit (jotka eivät sisällä kilpailulle haitallista ulkomaista tukea) ei -toivotuista investoinneista (joiden katsotaan sisältävän haitallista ulkomaista tukea).

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Annaliisa Oksanen 21.9.2021

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Annaliisa Oksanen
Kilpailuasiantuntija